

Intervju

Tomaž Kunstelj Pooblaščenec slovenske vlade za vračanje umetnin iz Italije o tem, kaj je prispevalo k vrnitvi Carpaccieve slike v Piran

»Prav gotovo sem vesel, ker je trdo delo obrodilo sadove«

Ivan Žerjal

PIRAN Z vračanjem slike beneškega renesančnega mojstra Vittoreja Carpaccie Marija z Detetom na prestolu in s svetniki v cerkev minoritskega samostana v Piranu, do česar je prišlo v četrtek, 4. septembra, se ne krni nikogar, tako Slovenija kot Italija pa bosta od tega pridobila, še zlasti, ker se slika vrača v dvojezični, dvokulturni in dvonacionalni prostor, kjer sobivajo Slovenci in Italijani.

Tako meni Tomaž Kunstelj, slovenski diplomat, nekdanji veleposlanik v Italiji in pri Sv. sedežu, ki je bil med tistimi, ki so odigrali ključno vlogo pri izpeljavi postopka vračanja Carpaccieve umetnine iz Padove v piransko cerkev, za katero je bila tudi ustvarjena. Kunstelj je hkrati vodja medresorske skupine za vračanje umetnin in arhivskega gradiva iz Italije pri slovenski vladi in hkrati vladni pooblaščenec za vračanje.

V pogovoru za Primorski dnevnik, ki je stekel po svečanem sprejemu Carpaccieve slike v minoritskem samostanu, je Kunstelj pojasnil, kaj je bilo potrebno premostiti, da se slika, ki je last minoritskega reda, a glede zapuščanja italijanskega državnega ozemlja podvržena dovoljenju italijanskega ministrstva za kulturo, lahko vrne domov. Ključna je bila pri tem vzpostavitev nekega zaupanja, zadnje ovire pa so padle v zadnjih dneh letošnjega julija. V Italiji je vsekakor nekaj manj kot sto umetnin, za katere si Slovenija prizadeva, da bi bile vrnjene, veliko jih je shranjenih tudi v Trstu, tako da bo proces vračanja prav gotovo še trajal, pravi izkušeni slovenski diplomat.

Carpaccieva Marija z Detetom na prestolu in s svetniki je spet doma. Smatrate to tudi kot osebni uspeh, poleg tega, da je uspeh države Slovenije in čezmejne skupnosti?

Prav gotovo sem lahko vesel, ker je trdo delo zadnjih let obrodilo sadove. Vendar dobro veste, da je diplomatsko delo velikokrat skrito, ni na očeh, ne vidi se vedno, je pa seveda tak trenutek posebej vesel, še zlasti, če se ga veselijo oboji:

»
Za spremembo stališča je bilo ključno vzpostaviti neko zaupanje

Carpaccieva umetnina je zdaj v Ljubljani

Oltarna slika Vittoreja Carpaccie Marija z Detetom na prestolu in s svetniki se, potem ko je bila do nedelje na ogled obiskovalcem cerkve sv. Frančiška v minoritskem samostanu v Piranu, od ponedeljka nahaja v prostorih Restavratorskega centra Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) v Ljubljani. Kot so sporočili iz omenjenega zavoda, bodo tam na podlagi strokovnega pregleda pripravili preliminarno poročilo o stanju umetnine, ki bo služilo kot osrednji dokument za načrtovanje nadaljnjih aktivnosti. Poročilo bo temeljna kartoteka umetnine oz. zbirka podatkov, ki bo omogočala natančno spremljanje njene stanja skozi čas in služila kot referenčni vir podatkov za prihodnje generacije, so še na družbenem omrežju Facebook sporočili iz ZVKDS, kjer obenem poudarjajo, da je prevzem slike in njen prenos predstavljal zahtevno logistično nalogo z usklajenim delovanjem znotraj ekipe ter natančno koordinacijo z zunanjimi partnerji. Carpaccieva umetnina naj bi se v Piran dokončno vrnila decembra.

tukaj prisotni italijanski sodržavljeni v Republiki Sloveniji in pa seveda Pirančanke in Pirančani.

Slika se je vrnila dejansko v okviru istega cerkvenega reda, se pravi minoritov. Omenili pa ste tiho diplomatsko delo. Kaj je bilo treba premostiti, kje so bile morebitne ovire?

Glejte, ključno za vrnitev ni bilo samo, da je bila ta umetnina že v posesti minoritskega reda v Italiji, ampak je bilo ključno italijansko ministrstvo za kulturo, ki je pristojno za izdajo dovoljenja za prenos umetnin znotraj, še zlasti pa izven italijanske države. Za spremembo stališča na tem ministrstvu pa je ključno vzpostaviti neko zaupanje in ko so vsi deležniki v tem procesu bili pozitivni do vračanja, ko se je pozitivno izrazil tudi Sveti sedež, ki praviloma o tem v prejšnjih desetletjih ni imel mnenja, potem mislim, da so dozorele razmere, katerim so zelo pomemben drobec dodali naši kolegi strokovnjaki v konservatorskem in restavratorskem centru. Tako je v resnici prišlo do sozvočja, da smo vsi govorili isti jezik, še zlasti pa, da s to umetnino ne krnimo nikogar in da oboji iz tega procesa pridobimo, še zlasti, ker gre za vrnitev slike v dvojezični, dvokulturni, dvonacionalni prostor, kjer sobivajo Slovenci in Italijani. S tem je ta prostor dobil tisti manjkajoči del tudi italijanske, beneške identitete in šele s kompletno podobo ta prostor zasije v popolni luči.

Koliko časa je potekal postopek in kdaj je napočil ključni trenutek, ko so padle vse ovire?

Sam sem v ta postopek vključen dobro leto in pol. Pred tem je bil ta postopek nekje na mrtvi točki, vse ovire pa so nekje padle zadnje dni julija in prve dni avgusta sem dobil informacijo, da je odločitev o vrnitvi v Slovenijo oz. v Piran potrjena.

Bili ste tudi med protagonisti postopka vračanja tržaškega Narodnega doma Slovincem v Italiji. Je bil postopek vračanja umetnine v Piran zahtevnejši? Kakšna je Vaša ocena?

Mislil, da je bil zelo podoben

Carpaccieva slika Umetnina je v Restavratorskem centru v Ljubljani od 8. septembra ZVKDS/FB

Tomaž Kunstelj Prepričan je, da vrnitev Carpaccieve slike v Piran predstavlja pridobitev za vse FOTO IŽ

postopek in da gre še zlasti za nesprejemanje nekih starih stereotipov, predsodkov, ki so nas bremenili, kar se da razumeti, ker je bila zgodovina mestoma zelo zahtevna do njih in drugih, do Slovencev in do Italijanov. Takrat, ko je težka zgodovina, so lahko tudi težke misli in težka čustva. Sam sem skušal z velikim spoštovanjem do njih in drugih graditi zaupanje, vzdrževati dialog in v ta dialog povabiti vse, tudi ezule. In lahko rečem, da sem še zlasti vesel, da se v tem procesu tudi pripadniki italijanske manjšine v Sloveniji, predstavniki ezulov oziroma ezuli čutijo navedeno in da vsi skupaj z rezultatom tega procesa pridobivamo.

Vi ste odgovorni za vračanje umetnin in arhivskega gradiva iz Italije, če se ne motim.

Sem vodja medresorske delovne skupine za vračanje umetnin in arhivskega gradiva iz Italije, po drugi strani sem tudi pooblaščenec vlade Republike Slovenije za vračanje umetnin in arhivov iz Italije. To je moja zunanje-politična vloga vis-à-vis italijanske države, medtem ko je vodenje medresorske delovne komisije notranja naloga znotraj vlade.

Koliko je še tovrstnega gradiva in umetnin?

Skupaj je bilo teh umetnin malenkost pod sto. Seveda so različnih velikosti in tudi, če hočete, različnih umetniških vrednosti. Seveda so neke številke precej velike, ki so vezane tudi na frančiškanski red in verjamem, da bo dialog potekal na več ravneh tako v odnosu do redovnikov, Svetega se-

deža in seveda tudi do italijanske vlade. Po drugi strani gre tudi za umetnine, ki so shranjene v Trstu, katerih število je tudi znatno. Tako bo proces prav gotovo še trajal, bistveno pa je, da bomo šli naprej z nekim zaupanjem in predvsem z iskrenim prizadevanjem, da v tem procesu oboji dobimo vidnost in da bodo te umetnine, ki so bile namenjene češčenju in uživanju v lepem za vse prebivalce teh krajev, vrnjene in se bodo ljudje lahko ob teh umetninah še naprej veselili, molili in predvsem iskali razloge za dobro in za lepo.

Poteka že kak podoben postopek?

Postopek se z vrnitvijo Carpaccieve slike ni končal in vam lahko samo zagotovim, da se delo nadaljuje z vso intenzivnostjo.